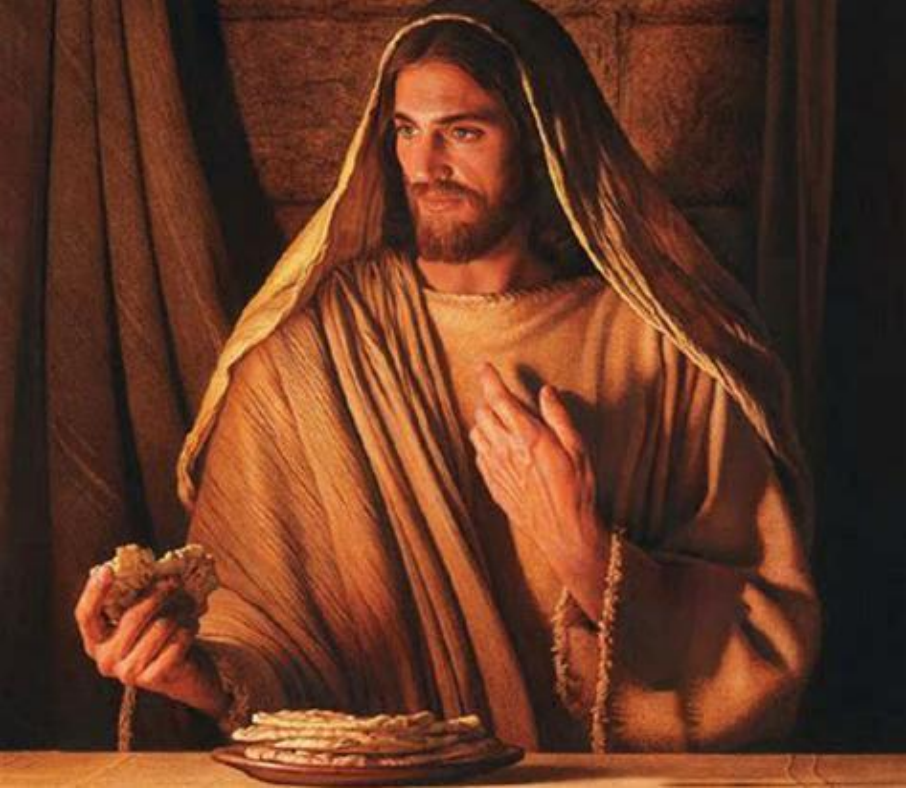

KO E MĀ MO E VAI 'O E MO'UI

Lesoni 7 ki he 'aho 16 'o 'Aokosi 2025

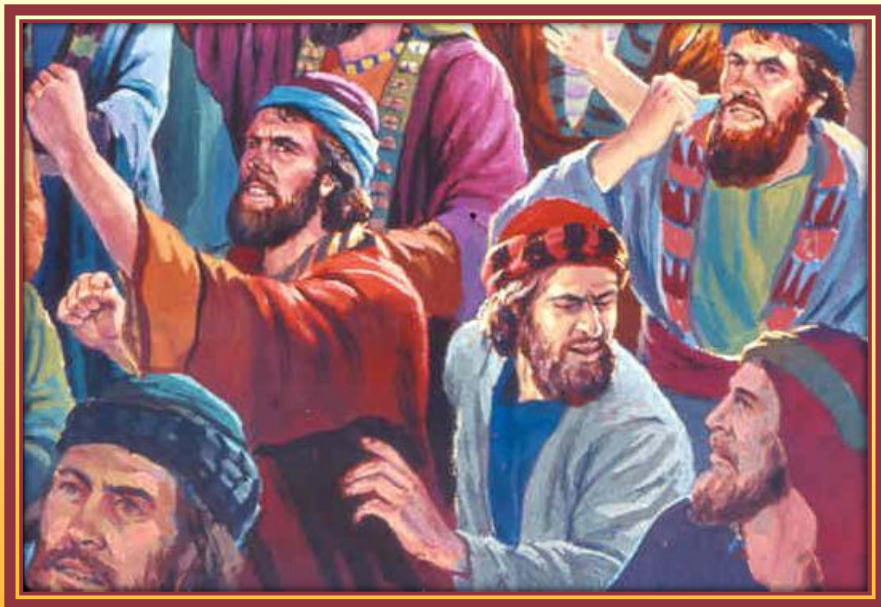
“Pea na’e folofola ‘a Sihova kia
Mōsese, “‘E tuku ‘afē ho‘omou
ta’efietauhi ‘eku ngaahi fekau mo
‘eku ngaahi fono? Vakai, ko e
me‘a ‘i he foaki ‘e Sihova ‘ae
Sāpate kiate kimoutolu, ko ia ‘oku
ne foaki ai kiate kimoutolu ‘i hono
ono ‘oe ‘aho, ‘ae mā ki he ‘aho ‘e
ua: mou nofoma‘u taki taha ‘ae
tangata ‘i hono potu, ‘oua na’a
‘alu ha tangata ‘e tokotaha mei
hono potu ‘i hono fitu ‘oe ‘aho.” Ko
ia na’e mālōlō ai ‘ae kakai ‘i hono
fitu ‘oe ‘aho.”

‘Ekisotosi 16:28-30

Na'e faifai pea nau kolosi 'i he kau'afonua 'o 'Isipite. Na'e faifai pea nau a'u ki he hala ki Kenani, 'a ia na'e tafe 'a e fonua 'i he hu'akau mo e hone.

'I ha 'aho 'e tolu, na'e hange na'e haohaoa 'a e me'a kotoa pe. Ka na'e 'osi 'a e ngaahi naunau na'a nau ma'u. 'E lava fefe ke nau fafanga ha kakai 'e toko ua miliona 'i he toafa? 'I he 'uluaki faka'ilonga 'o e faingata'a, na'e kamata ke launga 'a e kakai. Na'a nau mei sai'ia ange ke nau mate 'i 'Isipite! ' Oku hā mahino, na'e fiema'u ke tupulaki mo fakaivimālohi'i ' enau tuí. Ko ia na'e foaki 'e he 'Otua kiate kinautolu 'a e vai mo e maa; malu'i kinautolu mei honau ngaahi fili; pea tokoni'i kinautolu ke nau fokotu'utu'u.

Vai ma'a ('Ekesotosi 15:22-27)

Ko e ma mei he langi ('Ekesotosi 16:1-36)

Ko e Maka 'o Holepi ('Ekesotosi 17:1-7)

Ko e nima na'e hiki hake ('Ekesotosi 17:8-16)

Fale'i lelei ('Ekesotosi 18:1-27)

Ko e mā mo e vai 'o e mo'ui: Sisu

"Ko e ngaahi me'a kehekehe na'e a'usia 'e he kau Hepeluú ko ha ako'anga ia 'o e teuteu ki honau 'api na'e tala'ofa 'aki 'i Kenani. 'Oku finangalo 'a e 'Otua ke vakai'i 'e Hono kakai 'i he ngaahi 'aho ni 'i he loto fakatokilalo mo e laumalie ako'ingofua 'a e ngaahi faingata'a na'e foua 'e 'Isileli 'o e kuonga mu'a, koe'uhi ke lava 'o fakahinohino'i kinautolu 'i he'enau teuteu ki he Kenani fakalangi."

EGW (Kau Pēteliake mo e Kau Palōfitá, p. 293)

VAI MA'A

"Pea 'i he'enau hoko ki Mala, na'e 'ikai te nau fa'a inu 'ae vai 'o Mala, he na'e kona: (ko ia na'e ui ai hono hinga ko Mala)." (Ekesotosi 15:23)

Kapau 'oku 'iate kitautolu 'a e 'Otua, 'e lava fefe ke hoko ha me'a kovi kiate kitautolu? Na'e hange ko e fakakaukau 'eni 'a e kakai 'o 'Isileli hili 'enau kolosi 'i he Tahi Kulokula.

'I he'enau 'ilo'i 'oku 'ikai malu 'a e vai ke inu, na'a nau launga, "Ko e ha te mau inu?" (Ekesotosi 15:24). Na'e mei lava pe ke fakama'a 'e he 'Otua 'a e vai kimu'a pea nau a'u atu, ka na'a Ne tatali ki he taimi totonu.

Na'a Ne kole foki kia Mosese ke tokoni 'i hono fakahoko 'o e mana, 'o kole ange ke ne li ha fu'u 'akau ke fakama'a 'a e vai (Ekesotosi 15:25).

'Oku fie ma'u 'e he 'Otua ke tau 'afio'i 'a Hono 'ao, ke tatali ki He'ene ngaahi fekau, pea ke ngaue fakataha mo la.

Kapau na'e fakahoko 'e 'Isileli 'a e ngaahi fie ma'u 'a e 'Otua, 'o talangofua ki he ngaahi fono na'e 'oange 'e he 'Otua kiate kinautolu, te nau lava 'o fakapapau'i 'e malu'i kinautolu mei he kovi (Ekesotosi 15:26).

KO E MA MEI HE LANGI

"Pea 'i he mamata ki ai 'ae fānau 'a 'Isileli, na'a nau fepehē'aki, "Ko e hā ia?" He na'e 'ikai te nau 'ilo pe ko e hā. Pea pehē 'e Mōsese kiate kinautolu, "Ko e mā eni kuo foaki mai 'e Sihova ke mou kai."
(Ekesotosi 16:15)

Na'e fakatupu 'e he holi ke kai kakano'i manu
'a 'Isileli ke launga kia Mosese mo 'Elone
(Ekesotosi 16:2-3). Ka ko 'enau launga na'e
fepaki mo'oni ia ki he 'Otua tonu (Ekesotosi
16:8). Ko e ha 'enau palopalema?

Na'e ngalo 'iate kinautolu 'a e kuohili

Na'a nau tokanga taha ki he ngaahi
faingata'a 'o e lolotonga

Na'e mole meiate kinautolu 'a e kaha'u
na'e tala'ofa mai

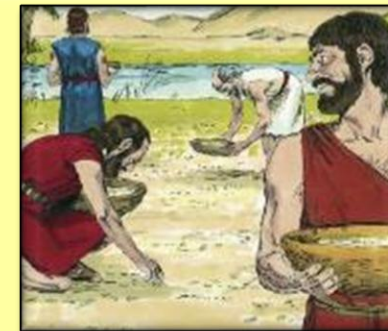

Hili hono 'oange kiate
kinautolu 'a e kueili ke
nau kai, na'e tokonaki
ange 'e he 'Otuá kiate
kinautolu 'a e mā fe'unga
ke fafanga'i kinautolu 'i
he 'aho kotoa pē... 'i he
ta'u 'e 40! (Ekesot 16:35)

Na'e fakaofa mo'oni 'a e ma ko 'eni mei he langi:

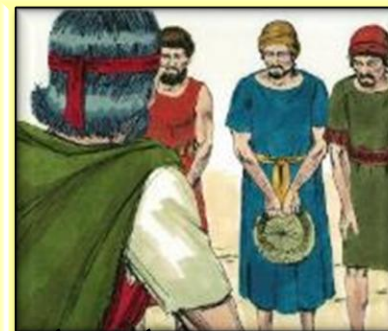
'I he hopo hake 'a
e la'aa na'e vaia
ia (Ekisoto 16:21)

Na'e to 'a e lahi tatau
'i he 'aho 'e nima
(Ekesotosi 16:16)

'I he 'aho hono ono
na'e liunga ua hono
lahi (Ekesotosi 16:22)

'I he 'aho hono 7
na'e 'ikai hoko ha
me'a (Ekesotosi
16:26)

Mei he 'aho 'e taha ki he
'aho hono hoko na'e fonu
ia 'i he fanga ki'i 'uanga
(Ekesotosi 16:20)

Mei he 'aho 6 ki he 'aho 7
na'e 'ikai ke maumau'i ia
(Ekisoto 16:23-24)

KO E MAKA 'O HOLEPI

"Vakai, te u tu'u 'i ho 'ao 'i ai 'i he maka 'i Holepi; pea te ke tā 'ae maka pea 'e tupu mei ai 'ae vai, koe'uhi ke inu ai 'ae kakai." Pea na'e fai ia 'e Mōsese 'i he 'ao 'oe kau mātu'a 'o 'Isileli. " (Ekisotosi 17:6)

"Oku 'iate kitautolu 'a e 'EIKI pe 'ikai?" (Ekesotosi 17:7). 'Ikai na'e 'omi 'e he 'Otua ha ma mei he langi 'i he 'aho kotoa pe? 'Ikai ke nau lava 'o sio ki ai 'i he 'ao? 'Oku fakaofa 'a e ta'etui na'e fakahaa'i 'e 'Isileli. Ka 'oku fakatokanga mai 'a Paula ke 'oua na'a tau to ki he sipinga tatau 'o e ta'etui (Hepelu 3:12). Neongo 'enau ta'etui, na'e māfahi tonu 'e Sīsū 'a e fo'i maká pea hokohoko atu hono tokonaki kiate kinautolu 'a e vaí 'i he kotoa 'o 'enau fonongá. Ko la "'a e maka fakalaumalie na'e muimui 'iate kinautolu" (1 Kolinito 10:4). Kiate kinautolu, pea kiate kitautolu, ko Kalaisi 'a e Tupu'anga 'o e mo'ui mo e Tokotaha 'Oku Foaki 'o e mo'ui ta'engata.

KO E HIKI HAKE 'O E NIMA

"Pea na'e ha'u 'a 'Amaleki, 'o tau'i 'a 'Isileli 'i Lefitimi." (Ekesotosi 17:8)

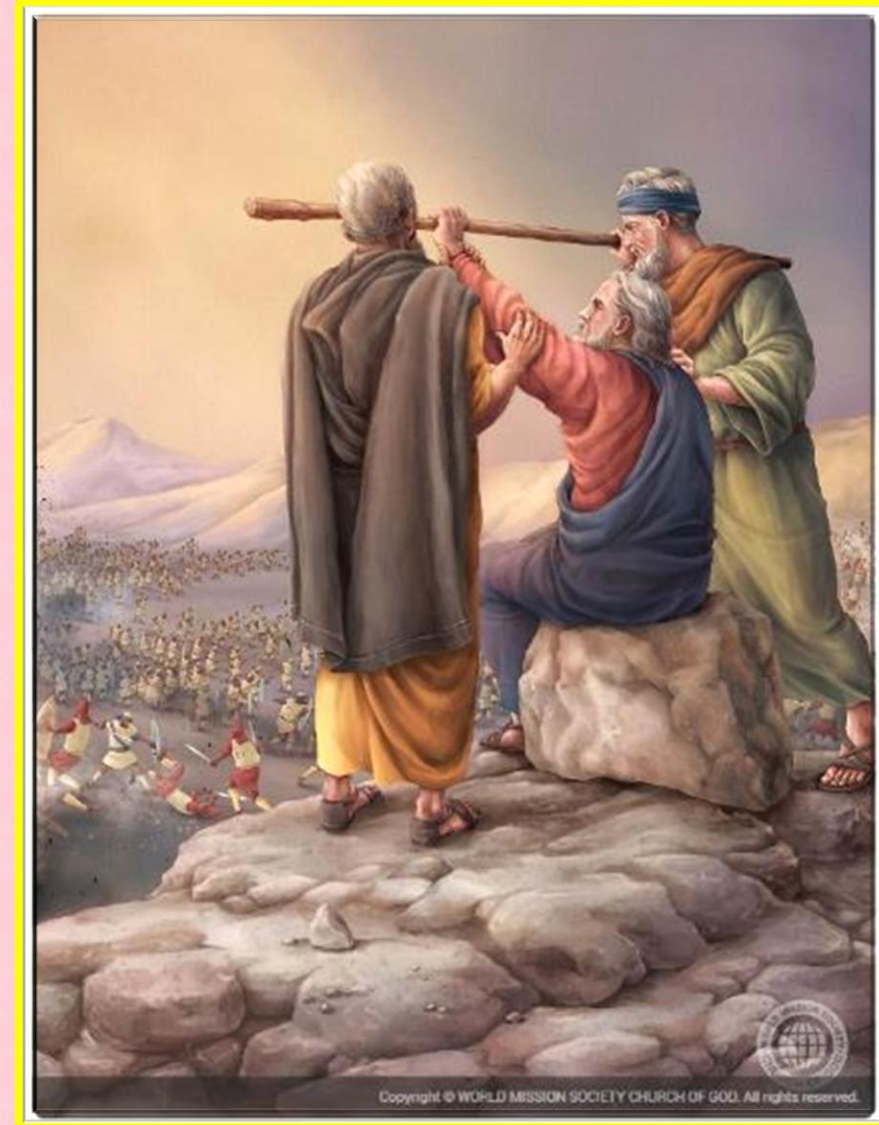

'I he'enau laka atu 'i he toafa, na'e 'ohofi 'e he kau 'Amalekai 'a 'Isileli, pea kole 'e Mosese kia Sosiua ke malu'i kinautolu lolotonga 'ene kaka hake mo 'Elone, mo Hua ki he mo'unga mo e "tokotoko 'o e 'Otua" ('Ekesotosi 17:8-10).

Ha na'e 'ohofi ai 'e he kau 'Amaleki?

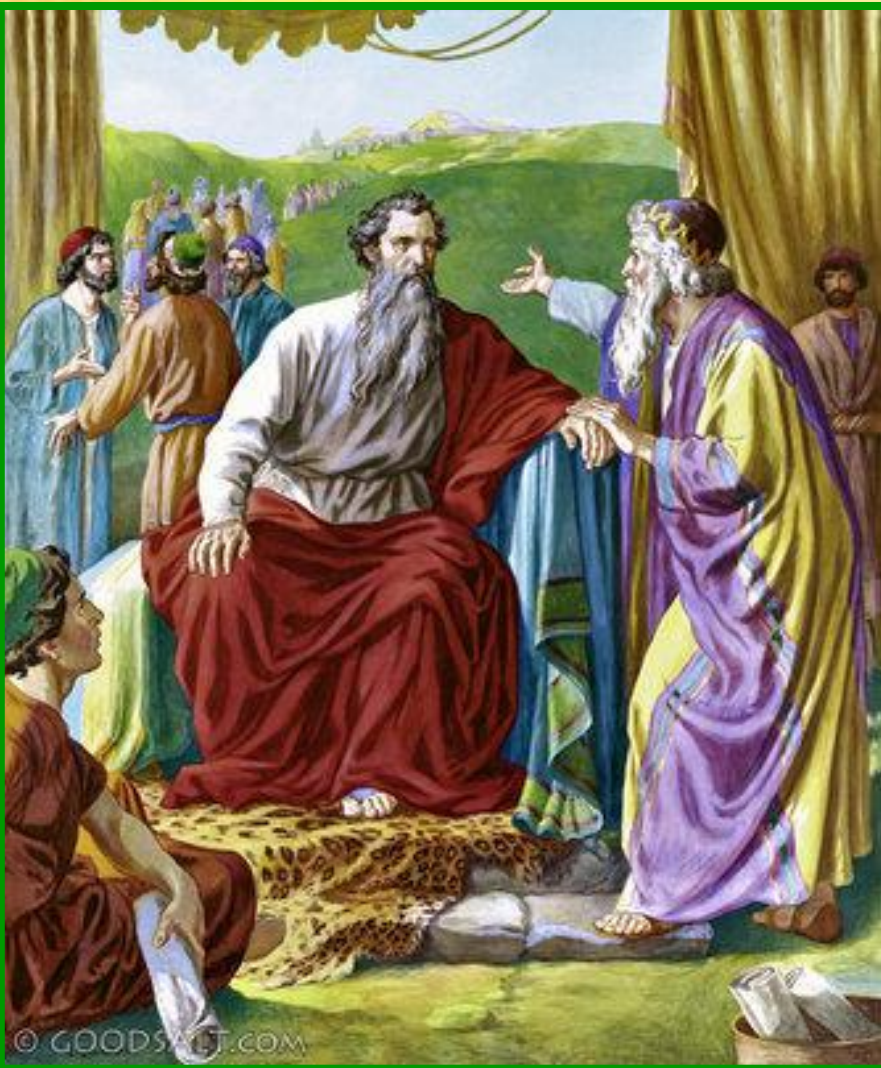
Na'a nau fanongo ki he me'a na'e fai 'e he 'Otua 'i 'Isipite. Ka, 'i he 'ikai hangē ko e kau Kēnani kehē, na'e 'ikai te nau ilifia. Na'a nau manuki'i 'a e 'Otua mo fakafepaki'i la 'aki 'enau 'ohofi Hono kakai, ke fakamo'oni'i pe na'a nau malohi ange 'iate la ('Ekesotos 17:16). Na'e ikuna 'a 'Isileli 'i he taimi na'e hiki hake ai 'e Mosese 'a e tokotoko 'a e 'Otua. Ka 'i he faka'au ke ongosia hono nima, na'e ikuna'i 'a 'Isileli ('Ekesotosi 17:11).

Kuo taimi ke vahevahe 'e he kau taki kehe 'a e kavenga 'o e ngaue. Na'e poupou'i 'e 'Elone mo Hua 'a Mosese mo tokoni'i ia ke ola lelei e ngaue 'a e 'Otua, 'o ikuna'i ai 'a e fili ('Ekesotoso 17:12).

FALE'I LELEI

"Ka ke fili ha kau tangata lavame'a mei he kakai kotoa pe—'a e kau tangata manavahe ki he 'Otua, kau tangata falala'anga 'oku fehi'a 'i he koloa ta'efaitotonu—pea fokotu'u kinautolu ko ha kau 'ofisa ki he lauiafe, laungeau, nimangofulu mo e hongofulu." ('Ekesotosi 18:21)

'I he'enau mamata ki he faka'ilonga na'e fakaha 'e he 'Otua kia Mosese, na'e 'alu 'a Setelo, mo Sipolo mo hono ngaahi foha, ke 'a'ahi kiate ia 'i Holepi ('Ekesotosi 3:12; 18:1-5). Neongo na'e 'ikai ko ha 'Isileli 'a Setelo, ka na'a ne lotu ki he 'Otua. Ko ia ai, hili 'ene ma'u 'a e fakamatala 'a Mosese ki he me'a na'e hoko 'i 'Isipite, na'a ne fakafeta'i ki he 'Otua mo fai ha ngaahi feilaulau kiate ia ('Ekesotosi 18:8-12). 'I he 'aho hono hoko, hili 'ene mamata ki hono fakamau'i 'e Mosese 'a e kakai kotoa, na'a ne fai ange ha fale'i fakapotopoto: vahevahe 'a e ngaahi fatongia('Ekesotosi 18:17-23). Na'e fakahaa'i anga - fakatōkilalo 'e Mōsese 'a e ngaahi folofola 'a e 'Otuá 'i he fale'i ko ení. Ko ia ai, na'a ne tokanga ki he fale'i 'a 'ene tamai 'i he fono pea fili ha kakai te nau lava 'o fua 'a e ngaahi fatongia.

Ko hono ngaahi 'ulungaanga ('Ekesotosi 18:21):

Faka'apa'apa'i 'a e 'Otua

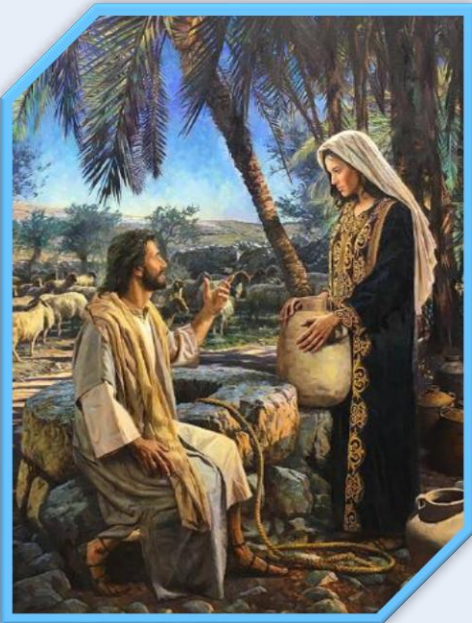
Falala'anga

Fehi'a ki he totongi fufu

KO E MA MO E VAI 'O E MO'UI: SISU

"Ko au ko e mā mo'ui kuo 'alu hifo mei he langi: kapau 'e kai 'e ha tangata 'ae mā ni, 'e mo'ui ta'engata ia: pea ko e mā 'oku ou foaki ko hoku sino, 'aia te u foaki ke mo'ui ai 'a māmani.'" (Sione 6:51)

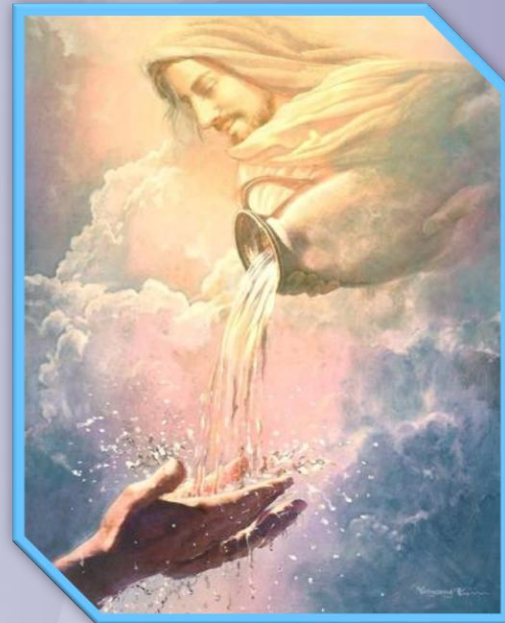
'Oku talamai 'e Paula na'e hiki 'a e ngaahi talanoa 'o e 'Ekesotosi ke ako'i kitautolu, 'a ia, 'oku 'i ai hono kaunga fakalaumalie ki he'etau mo'ui (1 Kolinito 10:1-11).

'Oku fakatokanga mai 'a e ngaahi talanoa ko 'eni fekau'aki mo e manumanu; tauhi tamapua; fe'auaki; 'ahi'ahi'i 'a e 'Otua; mo e ngutu lau.

'Ikai ko ia pē, na'e ngāue'aki tautefito 'e Sīsū kiate ia 'a e ngaahi talanoa fekau'aki mo e vai mei he maká mo e mā mei hēvaní.

Ko ia ia 'oku ne tokonaki 'a e vai 'o e mo'ui, 'o ne fakataipe 'a e Laumalie Ma'oni'oni (Sn. 4:14; 7:37-39). Ko la pē 'e lava ke ne fakafiemālie'i 'etau fieinua 'i lotó ki he melinó, fiefiá, mo e nekeneka.

Na'e pehē 'e Sīsū ko la 'a e mā mo'oni na'e 'alu hifo mei he langí. Ko e mā ko iá ko Hono kakano pē 'o'oná (Sione 6:51). Ko Hono sinó ia, kuo fesi'i 'i he kolosí ke 'omi 'a e fakamo'uí kiate kinautolu kotoa pē te nau "kai" iá—'a ia ko hono tali la ko e Fakamo'uí pea ma'u ha fetu'utaki faka'aho mo la. Ko Kalaisi pē te ne lava 'o fakafiemālie'i 'etau fieinua mo e fiekaia fakalaumālié.

“Oku ‘afio‘i ‘e he Huhu‘i ‘o e māmaní ‘a e ngaahi fie ma‘u ‘a e laumālie kotoa pē. ‘I he taimi ‘oku tau fakamālohi‘i ai mo vaivaí, ‘okú ne ‘afio‘i ia, pea ko ia ‘okú ne ‘omi ‘a e fakaivifo‘ou fakalaumālié. Kole kiate ia; kelesi.

‘E fa‘a ‘osi ‘a e ngaahi vaitupu ‘o e māmaní, ‘o mōmoa ‘a hono ngaahi vaitupú; ka ‘oku ‘i ai ‘ia Kalaisi ha matavai mo‘ui ‘e lava ke tau ma‘u ma‘u pē mei ai. Ko e hā hono lahi ‘o ‘etau to‘o mo foaki ki he ni‘ihi kehé, ‘e kei ‘i ai pē ha lahi. ‘Oku ‘ikai ha fakatu‘utāmaki ‘o e ‘osi ‘a e tokonakí; ha ko Kalaisi ko e matavai ta‘efa‘a‘au ‘o e mo‘oní”